

چراغست این دل بیدار...

منتخب دلنوشته‌ها شامل چهار دفتر:

حدیث عشق - آن مینوی -

چراغست این دل بیدار - دوبیتی‌ها

نجم طه‌وری

سرشناسه: طه‌وری، تیر
عنوان و نام پدیدآور: چراغست این دل بیدار...: منتخب دلنوشته‌ها شامل چهار دفتر حدیث عشق - آن
مینوی - چراغست این دل بیدار - دوبیتی‌ها/ تیر طه‌وری
مشخصات نشر: تهران: شهاب ناشر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص.
شابک: ۸ - ۵۲ - ۷۶۵۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 7656 - 52 - 8

رضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
مترجمان: دفتر اول: حدیث عشق، دفتر دوم: آن مینوی، دفتر سوم: چراغست این دل بیدار، دفتر چهارم:
دوبیتی‌ها
عناوین دیگر: دل‌نوشته‌ها شامل چهار دفتر حدیث عشق - آن مینوی - چراغست این دل بیدار - دوبیتی‌ها
موضوع: شعر فارسی - قرن ۱۴
موضوع: Persian Poetry - 20th century
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ج ۹۴ - PIR ۸۰۲
رده‌بندی دیوبنی: ۸۰۲
شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۹۱

چراغست این دل بیدار
منتخب دلنوشته‌ها شامل چهار دفتر
حدیث عشق، آن مینوی، چراغست این دل بیدار، دوبیتی‌ها

تیر طه‌وری

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۸ - ۵۲ - ۷۶۵۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

نشانی: تهران - صندوق پستی: ۱۶۶ - ۱۵۶۵۵

تلفن: ۶۶۴۱۸۵۰۱

فهرست

۹. سرآغاز

دفتر اول - حدیث عشق

۱۷	حدیث عشق
۲۰	پناه
۲۲	ترنم مهر
۲۴	دریا
۲۶	وداع
۲۷	باغ گل خورشید
۲۸	راز باران
۳۰	طرار خواب‌ها
۳۲	طلوع
۳۴	داغ شقایق
۳۶	آموزگار عشق
۳۹	خورشید نورپوش
۴۱	کوی دوست
۴۳	قاصد قاف
۴۶	در حریم راز
۴۸	آواز فردا
۵۰	آفتاب سرخ
۵۳	نوید بیداری
۵۵	تشنه‌ی بی‌سو
۵۷	شور وصال

۵۹	آفتابی در محاق
۶۱	بُهِت
۶۳	طراوت نمناک حُزن
۶۵	سودایی
۶۷	نیوت وفاداری
۷۰	در رلال چشمه
۷۱	بر سه‌های سیم
۷۲	باغ جار
۷۴	سفر
۷۶	رسول عشق
۷۹	کلید
۸۱	معبد
۸۳	هجرت عاشقانه
۸۵	فصل و وصل
۸۷	در بزم خرقه‌شویان
۸۹	کعبه‌ی مقصود
۹۱	اشارات
۹۳	خانه
۹۶	مأوا
۹۸	غوغا
۱۰۰	پروا
۱۰۲	حُسن و حُزن
۱۰۴	آیت لطف
۱۰۶	عیش‌های پنهانی
۱۰۸	گذرگاه خیال
۱۰۹	ملال
۱۱۲	تاک

۱۱۵	قبله گاه راز
۱۱۸	تغزل روحانی
۱۲۰	ارمغانی
۱۲۲	سفره های مهربانی
۱۲۵	بخت
۱۲۷	بو

مجموعه سوم - آن مینوی

۱۳۱	بانی خواهرم
۱۳۸	مینر
۱۴۰	فروغ یاری

دفتر سوم - چراغست این دل بیدار

۱۴۵	جوانه
۱۴۷	در انتظار باران
۱۴۸	حضور
۱۵۰	عطر افاقی
۱۵۲	تولدی در تنهایی
۱۵۳	ترک
۱۵۴	چراغست این دل بیدار
۱۵۶	شهر زمردین
۱۵۷	اسیر
۱۵۸	برد و باخت
۱۵۹	غریبانه
۱۶۰	دخیل
۱۶۱	نورباران
۱۶۳	کوچه

۱۶۴	یلدا
۱۶۵	بهارانه
۱۶۷	تنهایی
۱۶۸	کاش
۱۶۹	بقا
۱۷۰	در رای خنک استغنا
۱۷۲	تلاق
۱۷۴	پایان تاریخ
۱۷۶	حریم
۱۷۷	برزخ
۱۷۹	صاعقه
۱۸۰	گردباد
۱۸۱	اوج
۱۸۲	خالی محزون
۱۸۳	گفت و گوی بی تفسیر
۱۸۵	پرنیان خیال
۱۸۶	مسافر
۱۸۸	طعم معطر
۱۹۰	یک روز بارانی
۱۹۱	به نام عشق
۱۹۲	مقام دلنوازی
۱۹۴	تکاپو
۱۹۶	برده‌ای از نور
۱۹۷	دفتر چهارم - دویستی‌ها

سر آغاز...

انسان شاعرانه می‌زید بر روی این زمین. (مولارلین)

پیش از هر چیز باید صادقانه بگویم که بیشتر دوستدار شعرم، و اگر اینک این مجرای دهن دست شماست، از سر علاقه‌مندی‌ام به شعر است، نه ادعای شاعر بودن! «نمایشگری» در عین «دلبردگی» در سروده‌ها پیدا است، «هنر»ی از سر «بی‌هنری». اما سرسبزیی که از دیرباز مهد شعر و شاعرانگی بوده و بزرگانی مثل عراقی و سعدی و مولانا و حافظ در آن زیسته‌اند، و زمانه‌ی ما نیز، اخوان و سایه و سهراب را از یک سو و پروین و فروغ و سیمین را از سوی دیگر به خود دیده است، دل‌سبزی به شعر چندان عجیب نمی‌نماید! آنچه می‌آید، حاصل تحولی است درونی، خروشی که در دل جوشیده، بر زبان روئیده و بر قلم دویده است. هفت سال در صحنه‌ی تپه‌ی تنهایی خویش پنهان ماند. گاه در شوری مقاومت ناپذیر، از روزنی روانه‌ی هیبت، بر بستری غلتید و بیرون ریخت تا آرام گیرد. نجوایی که دلم به گوش خود می‌خواند، بی آنکه گمان کند به گوش دیگری هم می‌رسد! راه نایی که گهگاه ناگهان سرریز می‌شد و به کلمه درمی‌آمد. این سروده‌های نایی برای انتشار پدید نیامده‌اند، بلکه همراه و همنشین دلی در خلوت بوده‌اند، تا مرهمی باشند بر جان شیفته‌ای؛ درد دل خود با خویشتن خویش:

«خون چو می‌جوشد منش از شعر رنگی می‌دهم». (مولانا)

پایدم اشعار بسیاری در خاطر داشت و از اوان کودکیم، سروده‌های شاعران بزرگ را برایم می‌خواند و با ذوق بسیار و بی‌تکلف، یافته‌هایش را در شعر آنها نقل می‌کرد. از آغاز تا پایان ایام مدرسه که حفظ کردن اشعار بزرگان ادب فارسی، وظیفه‌ای نه چندان خوشایند برای غالب همسالانم بود، آن را نه وظیفه‌ای شاق که لذتی پرشوق می‌یافتم.

پس از تکمیل تحصیلات دانشگاهی، به فراخور رشته تحصیلی و حرفه‌ای تخصصی، به مدینه و نوشته‌ها و نوشتن در باب هنر ایران و جهان مشغول شدم، و در توصیف و تبیین - ایرانی - اسلامی همه جا از همسانی بیان شاعرانه با هنرها به ویژه معانی بهره‌مند شرفتم.

از سوی دیگر، نگاه فیثوفار و ماماران پست مدرن غربی به شعر و زبان و تبیین نقش آن در نحوه‌ی ادب و سبکات، نگاهم را به خود معطوف داشت، و این معنی در ذهنم بیش از پیش پررنگ شد: شعر، بهترین نحو اندیشیدن است. علاوه بر این، دگرگون‌های حاصل از توجه به زبان در بیان هنری، راه‌های تازه‌ای را به رویم می‌گشود، روی آوردن به شیوه‌های نوین درک هنری که در آن، زبان به کار رفته در ادبیات، شعر و موسیقی دینی تأثیر غیرقابل انکار دارد، مرا به نوشتن در این باب ترغیب می‌کند. بین فلسفی هایدگر از موضوع «سکونت شاعرانه» که با روش پدیدارشناسانه و به خود و تمرکز بر اشعار هولدرلین و دیگر شاعران آلمانی مورد علاقه‌اش، معنایی جدید از هست بودن به دست می‌داد، همچنین تفسیر و روش تازه‌ای که معماران و نظریه‌پردازان مشهوری همچون کریستین نوربرگ شولتز و کریستوفر الکساندر به تبعیت از فلسفه‌ی او، در ارتباط میان شعر و معماری ارائه می‌کردند تا راه «سکونت شاعرانه و ساختن جاودانه» را در اندیشیدن و ساختن و رابطه‌ی متعامل آنها با یکدیگر نشان دهند، زاویه‌ی دیگری را در

توجه به زبان و شعر و شاعری باز می‌کرد. ادبیات عرفانی ایران که از کودکی با آن مأنوس بودم، این بار از وجه متفاوت و تازه‌ای برایم اهمیت می‌یافت، چنانکه معنی حضور و هنر و زیبایی و مفاهیمی از این دست را در اشعار عراقی و مولانا و حافظ و... می‌یافتم.

نقاط اشتراک و تلاقی سکونت شاعرانه با شعر عرفانی ایران که عشق را بالاتر از هر چیز می‌نشانند، میان شعر که ماده‌اش زبان است، با عشق که در آن مرئوس و انگیزه‌ی هر آفرینشی است، پلی می‌زد؛ لازمه‌ی سکونت گرینی در باغ جان، شعر است. بالا رفتن از ساقه‌ی نیلوفری وجود جز از راه دل میسر نیست. سلوکی عاشقانه و شاعرانه که سکونتی جاودانه را در خانه‌ی زبان فراهم می‌آورد، و شعر عارفانه‌ی فارسی بر شاه‌نشین آن می‌درخشد.

هفت سال پیش در یک روز بهای خرم و خوش، در حین قدم زدن در کنار رودخانه‌ای که همراه سالیانم بود، رفتم، برای نخستین بار کلمات با ترکیبی خاص از مفاهیمی که در جانم بسته است و بر دلم نشسته بود، کاملاً بی‌اختیار از ذهنم گذشت و بر زبانم جاری شد که در اولین دفتر این مجموعه با عنوان «حدیث عشق» آمده، در دیباچه‌ی کتاب، اکوت‌آینه‌ها نیز درج شده است، و تقریباً بیشتر مفاهیم مورد بحث آن را در دست می‌گیرد. پس از آن تا مدتی نه چندان کوتاه، شبیه این حال و لحظات چند از رخ نداد، چنانکه کمتر دلوخته‌ای در خلال آن سال‌ها، چه در قالبی کهز، چه در قالبی نو، در دفتر خاطرم ثبت شده و اینجا به چشم می‌خورد. آمدن‌شان بی‌اختیار و غیرارادی بود و همچنان هست، خودرو و وحشی، ناخواسته و دعوت نشده می‌آمدند و هنوز می‌آیند، مثل میهمانان ناخوانده‌ای که پس از

آمدن عزیز می‌شوند و می‌توان فهمید که زندگی بدون حضور مبارکشان تا چه حد می‌تواند خالی و محزون باشد. برایم کاملاً روشن بود که آمدنشان حاصل جوششی است در دل که به زبان می‌آید.

با تدریج، هر چه بیشتر می‌گذشت، گویی بیقراری و دلبردگی‌ام بیشتر می‌شد. و جان شیفته‌ام بیتاب‌تر، چنانکه نشانه‌های آن بیش از پیش خود را می‌نمود. حس احساسی تازه، یافتن نکته‌ای و دریافتی نو چنان مرا از خود می‌انداخت، که نیمی شب از خواب بیدار می‌شدم تا از دلم بیرون ریزند و بر زبان و قلم جاری شوند. با فورانی ناگهانی از خلوت به جلوت می‌آمدند. گاهی مثل بیهوشی بودند که به کلمه تصویر می‌شدند و در خواب آنها را می‌دیدم. برخی از آنها به خواب آمدند و با خواب گذشتند و هرگز ثبت نشدند!

این دلتوشته‌ها تجربه‌ی شخصی کسی است که به زبان فارسی ارج می‌نهد، به شعر عشق می‌ورزد، و آن را حاضر در آنست. ضمیر می‌شمارد و لحظات عاشقی را به مدد آن تصویر می‌کند. مفاهیمی که در فرهنگ و ادب و ادیان و عقاید و باورهای مردم این سرزمین جای دارند، در جان او اثر گرفته‌اند و بی‌تکلف و عاری از هر ادعایی لباس زبان او را به خود پوشیده‌اند. مجموعه سروده‌های حاضر شامل چهار دفتر است که دفتر دوم به دلیل خاص سروده شدنش، و سه دفتر دیگر بر اساس شیوه و سبک و سیاقشان، تنظیم شده‌اند. همچنین سروده‌های هر دفتر بر اساس تاریخ پدیدآمدن کنار هم نشسته‌اند.

از تمامی کسانی که این مجموعه را به لطف می‌خوانند و به دیده‌ی اغماض بدان می‌نگرند، سپاسگزارم. از دوستان عزیزی که پیشتر، جسته و گریخته

برخی از این سروده‌ها را خوانده و برخی نکات را یادآوری کرده‌اند، تشکر می‌کنم.

این مجموعه به طبع نمی‌رسید، اگر تشویق‌ها و تلاش‌های مستمر دوستی صمیمی با من همراه نبود که او را به خستگی ناپذیری و فرهنگ‌دوستی می‌شناسم. دوست بزرگواری که با لطف و شیوه‌ی ویژه‌ی خود، مرا که در این راه کاملاً تازه‌کارم، به جمع‌آوری و انتشار این مجموعه تشویق و ترغیب کرد و در عملی شدن آن از هیچ کوشش و تلاشی فرو نگذاشت. به خواست خردش، از او نام نمی‌برم، ولی به پاس قدرشناسی یادش می‌کنم! سپاس و زهام تقدیم او...

من الله توفیق

نیر طهوری

تهران - اردیبهشت ماه ۱۳۹۵